

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Метрологія

ДЕРЖАВНА ПОВІРОЧНА СХЕМА ДЛЯ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАННЯ СИЛИ

ДСТУ 7394:2013

Видання офіційне

БЗ № 12–2013/580

Київ
МІНЕКОНОМРОЗВИТКУ УКРАЇНИ
2014

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Державне підприємство «Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів» (ДП «Укрметртестстандарт»)

РОЗРОБНИКИ: **А. Демченко; Г. Леонов; О. Самойленко**, д-р техн. наук (науковий керівник);
О. Ціпоренко

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Міністерства економічного розвитку України від 11 грудня 2013 р. № 1469

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ (зі скасуванням в Україні ГОСТ 8.065–85)

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати та розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Міністерства економічного розвитку України

Міністерство економічного розвитку України, 2014

ЗМІСТ

	с.
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	1
4 Державний первинний еталон	1
5 Робочі еталони	2
5.1 Робочі еталони, запозичені з інших повірочних схем	2
5.2 Робочі еталони 0-го розряду	2
5.3 Робочі еталони 1-го розряду	3
5.4 Робочі еталони 2-го розряду	3
5.5 Робочі еталони 3-го розряду	3
6 Робочі засоби вимірювальної техніки	3
Додаток А Державна повірочна схема для засобів вимірювання сили	5

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

МЕТРОЛОГІЯ

ДЕРЖАВНА ПОВІРОЧНА СХЕМА
ДЛЯ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАННЯ СИЛИ

МЕТРОЛОГІЯ

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОВЕРОЧНАЯ СХЕМА
ДЛЯ СРЕДСТВ ИЗМЕРЕНИЯ СИЛЫ

METROLOGY

STATE VERIFICATION SCHEDULE
FOR FORCE MEASURING INSTRUMENTS

Чинний від 2014-07-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт поширюється на державний первинний еталон одиниці сили та державну повірочну схему для засобів вимірювання сили (додаток А) і установлює призначення державного первинного еталона одиниці сили — ньютон (Н), комплекс основних засобів вимірювальної техніки, які є його складовими частинами, основні метрологічні характеристики еталона та порядок передавання розміру одиниці сили від державного первинного еталона за допомогою робочих еталонів робочим засобам вимірювальної техніки з позначенням похибок та основних методів повірки.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті є посилання на такі нормативні документи:

Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність»

ДСТУ 2681-94 Метрологія. Терміни та визначення

ДСТУ 3381:2009 Метрологія. Державна повірочна схема для засобів вимірювання маси

ГОСТ 28840-90 Машины для испытания материалов на растяжение, сжатие и изгиб. Общие технические требования (Машины для випробування матеріалів на розтяг, стиск і згин. Загальні технічні вимоги).

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті використовують терміни та визначення позначених ними понять відповідно до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та ДСТУ 2681.

4 ДЕРЖАВНИЙ ПЕРВИННИЙ ЕТАЛОН

4.1 Державний первинний еталон призначено для відтворення та зберігання одиниці сили й передавання розміру одиниці за допомогою робочих еталонів робочим засобам вимірювальної техніки з метою забезпечення єдності вимірювань в Україні.

4.2 В основу вимірювання сили покладено одиницю, яку відтворює та передає державний еталон.

4.3 Державний первинний еталон складається з комплексу таких засобів вимірювальної техніки:

- установки безпосереднього навантаження AW200K;
- установки навантаження важільної LTM2T;
- установки навантаження важільної LTM20T;

та допоміжного обладнання:

- вимірювача параметрів повітря «Атмосфера-1».

4.4 Діапазон значень одиниці сили, у якому відтворюють, зберігають і передають розмір одиниці, становить від 100 Н до 200 000 Н.

4.5 Державний первинний еталон забезпечує відтворення одиниці сили з наведеними нижче метрологічними характеристиками.

4.5.1 Відносний середній квадратичний відхил результату вимірювання S_B за десяти незалежних спостережень не перевищує:

- 0,001 % у діапазоні від 100 Н до 2000 Н включно;
- 0,002 % у діапазоні понад 2000 Н до 200 000 Н включно.

4.5.2 Відносна невилучена систематична похибка Θ_B під час відтворювання одиниці сили не перевищує:

- 0,002 % у діапазоні від 100 Н до 2000 Н включно;
- 0,005 % у діапазоні понад 2000 Н до 200 000 Н включно.

4.5.3 Відносна невизначеність вимірювання в діапазоні від 100 Н до 2000 Н включно становить:

- стандартна за типом А — $u_A = 0,001$ %;
- стандартна за типом В — $u_B = 0,001$ %;
- сумарна стандартна невизначеність — $u_C = 0,0014$ %;
- розширена невизначеність — $U_B = 0,003$ % з коефіцієнтом охоплення $k = 2$ та довірчою ймовірністю $P = 0,95$.

Невизначеність вимірювання в діапазоні понад 2000 Н до 200 000 Н включно становить:

- стандартна за типом А — $u_A = 0,002$ %;
- стандартна за типом В — $u_B = 0,002$ %;
- сумарна стандартна невизначеність — $u_C = 0,003$ %;
- розширена невизначеність — $U_B = 0,006$ % з коефіцієнтом охоплення $k = 2$ та довірчою ймовірністю $P = 0,95$.

4.5.4 Відносна нестабільність еталона за рік становить не більше ніж 0,0002 %.

4.6 Для забезпечення відтворення одиниці сили із зазначеною точністю потрібно дотримуватися правил зберігання та застосування еталона, затверджених у встановленому порядку.

4.7 Державний первинний еталон застосовують для передавання розміру одиниці сили робочим еталонам 0-го та 1-го розрядів методом прямих вимірювань і безпосереднім звірянням.

5 РОБОЧІ ЕТАЛОНИ

5.1 Робочі еталони, запозичені з інших повірочних схем

5.1.1 Як робочі еталони, запозичені з інших повірочних схем, застосовують гирі еталонні 3-го та 4-го розрядів масою від $5 \cdot 10^{-6}$ кг до 20 кг згідно з ДСТУ 3381.

5.1.2 Еталонні гирі 3-го та 4-го розрядів застосовують для повірки робочих еталонів 1-го розряду методом опосередкованих вимірювань.

5.2 Робочі еталони 0-го розряду

5.2.1 Як робочі еталони 0-го розряду застосовують комплект силовимірювальних пристроїв у діапазоні вимірювання сили від 2000 Н до 2 000 000 Н. Пристрої складаються з еталонних тензорезисторних датчиків і вимірювального підсилювача DMP40S2.

5.2.2 Границі допустимої відносної похибки силовимірювальних пристроїв становлять: $\Delta_B = 0,005$ % у діапазоні від $2 \cdot 10^3$ Н до $5 \cdot 10^5$ Н включно; $\Delta_B = 0,01$ % у діапазоні понад $5 \cdot 10^5$ Н до $1 \cdot 10^6$ Н включно; $\Delta_B = 0,02$ % у діапазоні понад $1 \cdot 10^6$ Н до $2 \cdot 10^6$ Н включно.

5.2.3 Робочі еталони 0-го розряду застосовують для проведення міжнародних звірянь державного еталона в діапазоні від 2000 Н до 200 000 Н включно, а також для передавання розміру одиниці сили робочим еталонам 1-го розряду та робочим засобам вимірювальної техніки методом прямих вимірювань (за потреби — за допомогою групи паралельно навантажених динамометрів або силовимірювальних пристроїв) і безпосереднім звірянням. Робочі еталони 0-го розряду отримують розмір одиниці сили в діапазоні понад 200 000 Н до 2 000 000 Н від національного еталона Німеччини.

5.3 Робочі еталони 1-го розряду

5.3.1 Як робочі еталони 1-го розряду застосовують:

- установки безпосереднього навантаження з діапазоном відтворення сили від 10 Н до 300 000 Н;
- міри сили з діапазоном відтворення від 0,01 Н до 5000 Н;
- силовимірювальні машини з діапазоном відтворення від 100 Н до 2 000 000 Н;
- динамометри та силовимірювальні пристрої з діапазоном вимірювання від 100 Н до 5 000 000 Н.

5.3.2 Границі допустимих відносних похибок Δ_B робочих еталонів 1-го розряду становлять від 0,02 % до 0,1 %.

5.3.3 Робочі еталони 1-го розряду застосовують для передавання розміру одиниці сили робочим еталонам 2-го та 3-го розрядів, а також робочим засобам вимірювальної техніки методом прямих вимірювань і безпосереднім звірянням, а в діапазоні від 2 000 000 Н до 30 000 000 Н методом прямих вимірювань за допомогою групи паралельно навантажених динамометрів або силовимірювальних пристроїв.

5.4 Робочі еталони 2-го розряду

5.4.1 Як робочі еталони 2-го розряду застосовують силовимірювальні машини з діапазоном відтворення від 200 Н до 30 000 000 Н.

5.4.2 Границі допустимих відносних похибок Δ_B робочих еталонів 2-го розряду становлять 0,12 % і 0,2 %.

5.4.3 Робочі еталони 2-го розряду застосовують для передавання розміру одиниці сили робочим еталонам 3-го розряду, а також робочим засобам вимірювальної техніки методом прямих вимірювань.

5.5 Робочі еталони 3-го розряду

5.5.1 Як робочі еталони 3-го розряду застосовують динамометри та силовимірювальні пристрої з діапазоном вимірювання від 100 Н до 5 000 000 Н.

5.5.2 Границі допустимих відносних похибок Δ_B робочих еталонів 3-го розряду становлять 0,3 % та 0,5 %.

5.5.3 Робочі еталони 3-го розряду застосовують для передавання розміру одиниці сили робочим засобам вимірювальної техніки методом прямих вимірювань і безпосереднім звірянням, а в діапазоні понад 2 000 000 Н до 30 000 000 Н — методом прямих вимірювань за допомогою групи паралельно навантажених динамометрів або силовимірювальних пристроїв.

6 РОБОЧІ ЗАСОБИ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

6.1 Як робочі засоби вимірювальної техніки застосовують:

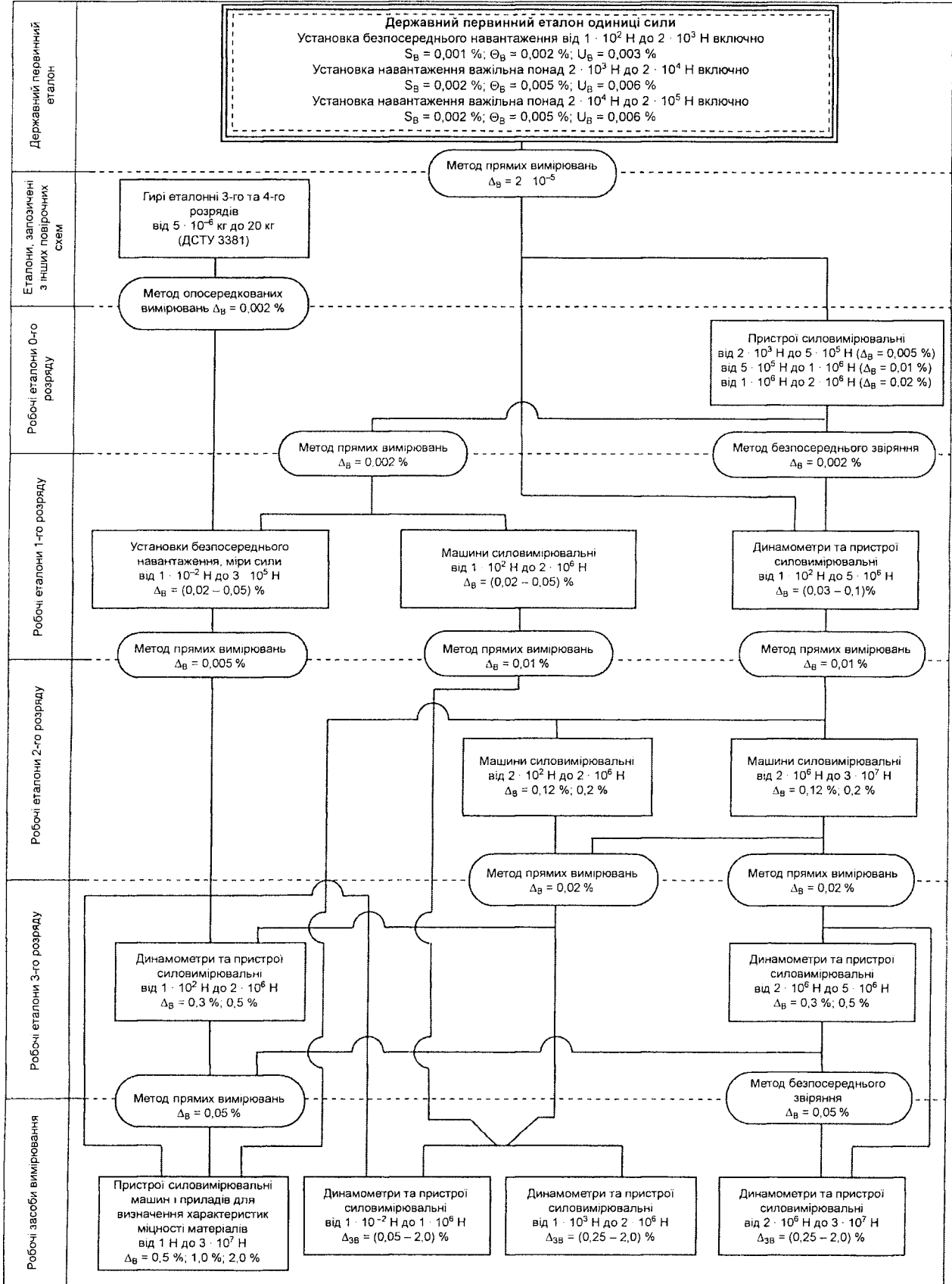
- динамометри та силовимірювальні пристрої з діапазоном вимірювання від 0,01 Н до 30 000 000 Н;
- вбудовані силовимірювальні пристрої у складі машин і приладів для визначення характеристик міцності матеріалів і конструкцій згідно з ГОСТ 28840 у діапазоні вимірювань від 1 Н до 30 000 000 Н.

6.2 Границі допустимих зведених похибок $\Delta_{зв}$ динамометрів і силовимірювальних пристроїв становлять від 0,05 % до 2,0 %.

Границі допустимих відносних похибок Δ_B вбудованих силовимірювальних пристроїв у складі машин і приладів для визначення характеристик міцності матеріалів і конструкцій становлять 0,5 %; 1,0 %; 2,0 %.

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

ДЕРЖАВНА ПОВІРОЧНА СХЕМА ДЛЯ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАННЯ СИЛИ

Код УКНД 17.020; 17.100

Ключові слова: державний первинний еталон, засоби вимірювальної техніки, одиниця сили, повірочна схема, робочі еталони.

Редактор І. Копацька
Технічний редактор О. Касіч
Коректор І. Недогарко
Верстальник Г. Жирякова

Підписано до друку 24.06.2014. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 0,93. Зам. 961 Ціна договірна.

Виконавець
Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр
проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)
вул. Святошинська, 2, м. Київ, 03115
Свідоцтво про внесення видавця видавничої продукції до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 14.01.2006 серія ДК № 1647